

2021-05-18

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Underlag till programändring 8 för landsbygdsprogrammet

Regeringskansliet har bett Jordbruksverket att ta fram ett underlag som visar hur programändring 8 kan utformas utifrån en inriktning som bygger på en kombination av omfördelning och förstärkning av budgeten.

Underlaget baseras på en dialog med Näringsdepartementet och EU-kommissionen.

Tabell över programbudget och TA finns i bilaga 1.

Utgångspunkter för återhämtningsinstrumentet (EURI)

EU-reglerna kräver att återhämtningsmedlen öronmärks, så att minst 37 procent av budgeten användas för insatser inom miljö, klimat, djurvälstånd och Leader¹, men detta krav kan för Sveriges del bli upp till närmare 59 procent eftersom EURI-medlen minst ska ha samma miljöambition som programmet har efter programändring 7. Vidare ska minst 55 procent av budgeten användas för landsbygdsåtgärderna investeringsstöd, startstöd, grundläggande service och samarbete (åtgärd 4, 6, 7 och 16) och fem procent får enligt undantag i regelverket läggas på TA (tekniskt stöd).

Programmet ska efter programändring 8 enligt upprätthållandepincipen ("no back-sliding") ha samma nivå miljö/klimat som efter programändring 7.

Omfördelning av budget

Utgångspunkten i detta underlag är att miljö- och klimatkriteriet uppfylls och 827 miljoner kronor omfördelas från ersättningar till ekologisk produktion och omställningsstöd (åtgärd 11) och ersättning för minskat kväveläckage (åtgärd 10) samt 512 miljoner kronor från förlängningsårens satsningar på investeringsstöd inom insatsområde 4.1/2A. Det är således delar av den totala satsningen i programändring 7 inom 4.1/2A som föreslås finansieras med återhämtningsmedel. Ersättningar till ekologisk produktion och omställningsstöd uppgår till cirka 700 miljoner kronor per år under 2021. Ersättningen till minskat kväveläckage uppgår till 125 miljoner kronor per år. Således vore en möjlig

¹ Som miljö, klimat, djurvälståndsåtgärder och Leader inom EURI räknas åtgärd 14 djurens välbefinnande, åtgärd 19 Leader, åtgärd 4 investeringar i fysiska tillgångar (investeringar med koppling till miljö och klimat), åtgärd 8 investeringar i skogsområdesutveckling och förbättring av skogars livskraft, åtgärd 10 miljö- och klimatvänligt jordbruk, åtgärd 11 ekologiskt jordbruk, åtgärd 13 kompensationsstöd (dessutom stöd inom ramen för Natura 2000 och stöd för tjänster för miljö- och klimatvänligt skogsbruk samt skogsskydd).

kombination att finansiera ekologisk produktion och minskat kväveläckage under stödår 2021. Detta är inga exakta siffror utan fluktuationer förekommer mellan stödår.

Detta innebär att ett fåtal åtgärder finansieras med EURI och Sverige sparar ca en miljard kronor medfinansiering inom landsbygdsprogrammet. Därmed sänks budget för EJFLU-finansierade delen av landsbygdsprogrammet med ungefär motsvarande belopp, men påverkas av hanteringen av tillkommande tekniskt stöd för återhämtningsmedlen. Total budgetram för landsbygdsprogrammet inklusive återhämtningsmedlen blir således minskad ram plus tillkommande förstärkning av landsbygdsprogrammet och TA-medel utöver fyra procent från EURI då dessa inte kan omfördelas. Däremot blir den reella ökningen för tekniskt stöd begränsad när budget minskar för den EJFLU-finansierade delen av programmet.

För återhämtningsmedlen innebär detta att öronmärkningen för miljö- och klimat enligt 2020/2220 artikel 1 punkt 2 definition uppnås.

Miljö- och klimatöronmärkning uppnås (59 procent), få åtgärder omfattas (belopp i miljoner kronor)

Insatsområde	Miljö- och klimat	Investeringar	Investeringar med inriktning på miljö- och klimat	Teknisk assistans	Totalt
10.1/4ABC Minskat kväveläckage (år 2021)	125				125
11.1-2/4ABC Ekologisk produktion (år 2021)	702				702
4.1/2A Investeringstöd jordbruk		512			512
Teknisk assistans				71	71
Summa	827	512	0	71	1410

Motivering av medel från återhämtningsinstrumentet

Omfördelningen enligt ovan ska motiveras enligt målet med återhämtningsmedlen. Målet är att hantera effekterna av covid-19-pandemin för jordbruk och landsbygdsutveckling och att stödja digital och ekonomisk återhämtning i linje med EU-målen för miljö och klimat och med ambitionerna i den europeiska gröna given.

Omfördelningen av medel som föreslås innebär att medlen från återhämtningsinstrumentet kommer att finansiera miljö/klimat-åtgärder, vilket är en viktig del i målen för återhämtningsfonden. Genom omfördelningen uppfylls kravet på ”no back-sliding” som gäller för medlen från återhämtningsinstrumentet och som framgår av EU:s övergångsförordning.

Ekologisk produktion och minskat kväveläckage är två viktiga insatser som säkrar en livsmedelsförsörjning som skyddar jorden, vattnet och den biologiska mångfalden med utgångspunkt i det lokala området. Covid-19-krisen har visat att det finns behov av lokal livsmedelsproduktion och det är viktigt att

återhämtningsmedlen kan bidra till detta. Omfördelningen innebär även att medlen från återhämtningsinstrumentet kommer att finansiera investeringar i jordbruksföretag, vilket också ligger i linje med bestämmelserna i EU:s övergångsförordning. Det är viktigt att underlätta för jordbrukare att kunna genomföra större investeringar under en tid som präglats av osäkerhet.

Sverige bör kunna framföra att det finns ett nationellt intresse av att medfinansiera satsningar för återhämtning från covid-19, varför det är motiverat att vissa satsningar görs inom EJFLU-finansierade delen av landsbygdsprogrammet och inte med återhämtningsmedlen.

Förstärkning av budget

Ett förslag om förstärkning av landsbygdsprogrammet med 417 mnkr har lagts fram i samband med vårändringsbudgeten. Till det finns en preliminär inriktning för hur pengarna ska fördelas. Inriktningen har en utgångspunkt i Jordbruksverkets förslag om förstärkning från februari 2021.

Om det bedöms mer lämpligt finns det möjlighet att lägga dessa åtgärder som finansiering via återhämtningsinstrumentet men det måste då motiveras utifrån återhämtningsfondens mål och syfte. I detta underlag finansieras förstärkningen med EJFLU-medel och nationellt anslag.

Jordbruksverket vill poängtera att mycket lite eller inget av föreslagna satsningar kommer att kunna betalas ut under 2021, eftersom utbetalningar sker i efterhand mot uppvisande av att man haft utgifter för investeringen eller projektet. Vi tänker då att stöden är sökbara någon gång i höst i bästa fall. Vissa av satsningarna kommer inte att kunna börja hanteras förrän 2022 och framåt. Det gäller t.ex. databasinfrastruktur.

Öronmärkningar

Under förutsättning att satsningarna inte görs med medel från återhämtningsinstrumentet finns inget EU-krav på öronmärkning. Om vi ändå vill kunna följa upp dessa nya medel bör det kunna göras med befintligt uppföljningssystem eftersom satsningarna, med undantag för Leader, är relativt specifika. Om det tillförs medel till Leader går de inte att särskilja från andra leaderprojekt som genomförs med medel som tillfördes i programändring 7.

Nationell öronmärkning innebär administrativt merarbete på Jordbruksverket.

Åtgärder enligt förslag till inriktning inklusive budget m.m. (belopp i miljoner kronor)

Åtgärd	Förslag, mnkr
Investeringsstöd täckdikning	134
Investeringsstöd kalkfilterdiken	16
Investeringsstöd inom besöksnäring, diversifiering m.m.	30

Investeringsstöd som underlättar vildsvinsköttets väg till konsument	30
Samarbetsprojekt för att skapa förutsättningar för effektiv vildsvinsförvaltning	22
Samarbetsstöd för utveckling av digital dataplattform för jordbruks- och livsmedelssektorn	50
Investeringsstöd för energi och klimat	68
Leader	50
TA	17
SUMMA	417

Nedan utvecklas behov och överväganden för de olika åtgärderna som framgår av tabellen.

Stöd till täckdikning och kalkfilterdike

Jordbruksverket föreslår en förstärkning till investeringsstöd till jordbruk samt miljöinvesteringar genom att en förstärkning på totalt 150 miljoner kronor tillförs investeringsstöd till jordbruk inom insatsområde 4.1/2a och för miljöinvesteringar inom insatsområde 7.6/4abc. Förstärkningen bör i första hand användas till täckdikning och kalkfilterdiken. Båda dessa åtgärder är möjliga att söka stöd för idag men prioriteras bara i enstaka län. Jordbruksverket föreslår en ökad satsning på täckdikning finansierad inom CAP även i nästa period. Vårt förslag till förstärkning utgår från att dessa åtgärder fortsätter finansieras inom CAP inom den strategiska planen.

Syftet med förstärkningen är att förbättra konkurrenskraften för jordbruksföretag samt bidrar till livsmedelsstrategins mål, prioriteringar och en hållbar produktion.

Bakgrund och motiv

En väl-dränerad mark säkerställer en god produktionsförmåga och är en förutsättning för att bibehålla företagets konkurrenskraft. Detta gäller både för växtodlingsföretag och för foderproducerande animalieföretag. En väl-dränerad mark har generellt positiva effekter på skörd, bränsleåtgång, näringsutnyttjande, näringsläckage, växtskyddsläckage och mullhalt och kolinlagring. En god dränering förbättrar jordens motståndskraft vid både torra och nederbörd, vilket minskar sårbarheten och risken för produktionsstörningar. Vi har idag en otillräcklig omfattning på investeringar i täckdikning i Sverige. Cirka hälften av åkerarealen är täckdikad och kräver kontinuerliga återinvesteringar. Vi kommer även att se ett ökat behov av ändamålsenlig markavvattningen på nya marker i takt med ett förändrat klimat. Investeringar för detta är långsiktiga och förutsätter kontinuitet för att vara betydelsefulla samt ge önskvärd effekt.

Tillförsel av strukturkalk på lerjordar genom inblandning i samband med täckdikning (kalkfilterdiken) förbättrar markstrukturen på lerjordar och minskar risken för fosforförluster till vattendragen och bidrar till att förbättra vattenkvaliteten i sjöar, vattendrag och hav med avseende på övergödning.

Förväntad omfattning

Denna satsning på 134 miljoner kronor till täckdikning, om den förbrukas i sin helhet, förväntas medföra att ca 15 000 hektar täckdikas under kvarvarande programperiod.

Förslag till fördelning mellan insatsområdena: Till strategisk plan uppskattade Jordbruksverkets cirka 600 hektar täckdikning med kalkfilterdike per år och stödet till 21 000 kr/ha (ca 42 000 kr/ha i kostnad). Detta ger 12,6 miljoner kronor/år.

Förslaget innebär medelsfördelning enligt befintliga nycklar

Jordbruksverket anser inte att dessa medel ska öronmärkas till att enbart kunna nyttjas till täckdikning och kalkfilterdiken, utan att dessa bör fördelas enligt befintliga fördelningsnycklar för 4.1/2a samt 7.6/4abc till länsstyrelserna. För att ta del av denna fördelning föreslår Jordbruksverket att länsstyrelserna någon gång under kvarvarande programperiod ska genomföra riktade utlysningar till täckdikning och kalkfilterdiken. Jordbruksverket föreslår således att de medel som tilldelas för täckdikning inklusive kalkfilterdikning ska hanteras via utlysningar hos respektive länsstyrelse. Dessa ansökningar prioriteras utifrån de nationella urvalskriterierna och vad som ska utlysas behöver framgå av respektive länsstyrelses regionala handlingsplan. I det fall som utlysta medel inte förbrukas kan dessa användas till övriga insatser inom respektive insatsområde.

Förslaget innebär justeringar av t.ex. regler

Jordbruksverket föreslår att stödnivån vid dessa utlysningar för investeringsstöd med inriktning på täckdikning sänks till 30 procent jämfört med 40 procent idag och 50 procent för täckdikning i kombination med kalkfilterdiken. Detta motsvarar Jordbruksverkets förslag för dessa åtgärder i strategisk plan. Stödet ska enbart gå till befintlig åkermark. Detta motsvarar den inriktning som föreslås för strategisk plan 2023-2027.

Förslaget innebär behov av att justera stödnivån för insatstypen Anläggning för dränering i 4.1/2a samt ändra grunddata så samtliga länsstyrelser kan handlägga ärende för 50 procent inom miljöinvesteringen förbättrad vattenkvalitet. Förslaget innebär att även täckdikning i kombination med kalkfilterdike blir stödberättigat inom 7.6/4abc. Idag är det enbart möjligt att söka stöd för kalkfilterdiken inom miljöinvestering. Program och nationell förordning behöver ändras till följd av justering av stödnivå för 4.1/2a. Sannolikt behöver även programtext och föreskrift justeras för att kombinationen för täckdikning inkl. kalkfilterdike ska vara möjlig.

De regionala handlingsplanerna behöver uppdateras så att det framgår att länsstyrelserna utlyser medel för detta ändamål. Vår bedömning är att urvalskriterierna inte behöver justeras.

Förslag på praktisk hantering vid fördelning av medel för täckdikning, strukturkalkning och kalkfilterdiken

Jordbruksverket föreslår att den befintliga avropspotten för strukturkalkning, som tillkom i programändring nr 7, fördelas ut till länsstyrelserna tillsammans med förstärkningen avseende stöd till täckdikning och kalkfilterdike. Därefter behöver länsstyrelserna själva uppdatera de regionala handlingsplanerna och införa utlysningar med inriktning på täckdikning, strukturkalkning och kalkfilterdiken. I det fall efterfrågan på dessa medel är låg kan överblivna medel från dessa utlysningar användas fritt inom respektive insatsområde.

Vid utlysningar är det viktigt med god framförhållning avseende information och likahantering. Eftersom vårt förslag är att alla länsstyrelser ska genomföra utlysning för dessa åtgärder ser vi framför oss möjligheter med gemensam informationsinsats och mer lika hantering av utlysningen mellan länsstyrelserna. Detta behöver utredas mer tillsammans med länsstyrelserna. Jordbruksverket bedömer att föreslagen hantering skapar god flexibilitet och att inlåsnings effekter i så stor utsträckning som möjligt kan undvikas.

Förslaget innebär en kraftig ökning av täckdikning i Sverige och kommer därför att få en betydande påverkan på marknaden. Det är därför viktigt att tydlig information, enhetlig hantering och att åtgärden fortsätter under nästa period. Annars finns risk för marknadsstörningar som kan leda till att åtgärden motverkar sitt syfte.

Strukturkalkning

Se bilaga 2.

Investeringsstöd för besöksnäring och diversifiering av landsbygdens näringsliv

I vårt förslag till möjlig förstärkning av det förlängda landsbygdsprogrammet som Jordbruksverket lämnade den 15 februari 2021 fanns det med en rad olika investeringsstöd eftersom den skrivelsen utgick från att programmet skulle förstärkas med 1,4 miljarder kronor och att det finns EU-regler om att minst 55 procent av medlen ska gå till investeringar. Ett av flera förslag handlade om investeringar utanför jordbrukssektorn för att exempelvis främja återhämtning p.g.a. pandemin. Detta kan göras inom delåtgärd 6.4/6a, nya jobb och diversifiering. En satsning på detta område är enkel att genomföra eftersom inga ändringar i program eller regelverk behöver göras. Jordbruksverket föreslår en förstärkning av budgeten med 30 miljoner kronor utan någon särskild öronmärkning. Det innebär att det som är möjligt att genomföra inom gällande regler även kan göras med de tillkommande medlen. Berörda stödmyndigheter

får avgöra vilka investeringar man anser vara mest prioriterade att genomföra. Medlen fördelas ut till berörda myndigheter enligt gällande fördelningsnyckel.

Vildsvinspaket

Inom ramen för regeringsuppdragen från april 2020 om att underlätta hantering och försäljning av vildsvin har det bland annat lyfts fram åtgärder som med viss anpassning kan finansieras via landsbygdsprogrammet; vildsvinsstängsel, investeringar som underlättar att få ut vildsvinskött på marknaden samt projektstöd för att främja samverkan mellan markägare och andra intressenter.

Vildsvinsstängsel

I det underlag om programändring 8 som Jordbruksverket lämnade 15 februari 2021 hade vi som förslag att stödja investeringar i vildsvinsstängsel. Jordbruksverket har nu utrett frågan närmare och kommit fram till att det finns flera skäl till att inte införa ett sådant stöd. Motiv framgår av bilaga 3.

Investeringar som underlättar vildsvinsköttets väg till konsument

I Jordbruksverkets underlag från februari i år hade vi i bilaga 1 med även behov av satsningar för vilthantering kopplat till vildsvin. Det kan handla om investeringar i vilthanteringsanläggningar (VHA)² och uppsamlingscentraler³ samt även investeringar i detaljhandel och restaurang för att kunna hantera slaktkroppar av vildsvin. I vår dialog med LRF och länsstyrelsen i Kronoberg framkom det att VHA i många fall har stängt under delar av året och inte alltid kan ta emot enskilda slaktkroppar. Det kan därför vara effektivare att investera i fler uppsamlingscentraler än i VHA eftersom uppsamlingscentralerna är betydligt enklare investeringar. Investeringar som innebär ett ökat antal uppsamlingscentraler kan skapa bättre underlag för vilthanteringsanläggningarna som möjligen då kan ha öppet året om. Restiden till VHA har också lyfts fram som ett problem. Fler uppsamlingscentraler gör också att restiden för transporter kan förkortas.

Det kommer också framöver att finnas möjligheter för jägare att lämna vildsvinskroppar direkt till restaurang och detaljhandel. För att dessa ska kunna hantera köttet enligt gällande hygienkrav kan det finnas behov av investeringar även för dessa.

Jordbruksverket föreslår att medlen inte öronmärks för ovan nämnda investeringar. Berörda stödmyndigheter avgör vilka investeringar man anser vara mest prioriterade att genomföra. Om intresset är lågt för den här typen av investeringar bör länsstyrelserna istället kunna göra andra satsningar inom samma delåtgärd, exempelvis inom besöksnäring och diversifiering.

Ovan nämnda investeringar är möjliga att genomföra inom gällande program och övrigt regelverk. Urvalskriterierna kan däremot behöva justeras om vilthanteringsanläggningarna och uppsamlingscentraler ska kunna konkurrera

² Slakterier för vilt.

³ Uppsamlingscentraler är kylrum där viltkött samlas in för vidare transport till vilthanteringsanläggningar.

om medlen med andra investeringar inom insatsområde 6.4/6a. Detta insatsområde är inriktat på att skapa nya jobb medan VHA och uppsamlingscentralerna primärt har syftet att underlätta viltköttets väg till marknaden. Eftersom urvalskriterierna styr mot skapande av nya jobb kan de därför behöva justeras.

Det är svårt att bedöma medelsbehovet men förslagsvis skulle en satsning om 30 miljoner kronor kunna göras inom insatsområde 6.4/6a. Det finns idag en handfull beviljade investeringsstöd till vilthantering i detta insatsområde. Eftersom ärendena är så få är det svårt att göra en korrekt bedömning av det genomsnittliga stödbeloppet per investering.

Fördelning av medel

Vildsvinsproblemet är störst i södra delen av landet. Förekomsten av vildsvin är obefintligt eller mycket låg i de fyra nordligaste länen samt på Gotland. Vi föreslår därför att de tillkommande medlen fördelas ut till 16 länsstyrelser enligt en särskild fördelningsnyckel som tar hänsyn till förekomsten av vildsvin.

Jordbruksverket föreslår ingen öronmärkning vilket innebär att även andra investeringar är möjliga att göra om intresset är lågt för vildsvinsrelaterade investeringar. Om intresset är stort kan länsstyrelserna använda redan befintliga medel eller det tillskott som förslås ovan för besöksnäringen.

Satsningarna inom Nya jobb och diversifiering (6.4/6a) innebär sammantaget att 30 miljoner kronor tillförs alla länsstyrelser för besöksnäring etc. samt att 16 länsstyrelser får del av 30 miljoner kronor för vildsvinsrelaterade investeringar. Hur länsstyrelserna väljer att använda medlen avgörs av länsstyrelserna och det behov som finns inom respektive län. Dessa 60 miljoner kronor ska ses som ett tillskott till de 80 miljoner kronor som tillfördes genom programändring 7 för åren 2021-2022.

Samarbetsprojekt vildsvin – skapa förutsättningar för effektiv vildsvinsförvaltning samt utveckla jakträttsavtal

Enligt vår bedömning bör det inom gällande regelverk vara möjligt att inom samarbetsåtgärd 16.2/6a genomföra projekt för att på olika sätt främja samverkan mellan markägare och andra intressenter. Dialog med EU-kommissionen pågår om detta.

Naturvårdsverket har i den nationella förvaltningsplanen för vildsvin bland annat lyft fram behovet av bättre samverkan mellan de olika parterna när det gäller vildsvinsförvaltningen. Jordbruksverket har i dialog med LRF och länsstyrelsen i Kronoberg identifierat några delar som kan passa in i landsbygdsprogrammet,

- nationella projekt för att skapa förutsättningar för en effektiv vildsvinsförvaltning samt utveckla jakträttsavtal,
- regionala projekt, markägare, arrendatorer och andra intressenter.

Jordbruksverket föreslår att det avsätts 22 miljoner kronor för samarbetsprojekt. Fördelningen mellan nationella och regionala projektmedel bestäms senare. För

regionala projekt föreslår Jordbruksverket att medel fördelas till 16 länsstyrelser enligt fördelningsnyckel. Lämplig fördelningsnyckel tas fram i samråd med berörda länsstyrelser.

Digital plattform för jordbrukets databasinfrastruktur

Digitaliseringen av jordbruket har stor potential till att förbättra, förenkla och effektivisera jordbruks- och livsmedelssystemet. Grundläggande för att kunna nyttja fördelarna med digitaliseringen är tillgången till data, som sedan kan förädlas genom hopkoppling av olika datamängder och analys. Förädlad data kan sedan användas som underlag för bättre beslut eller styrning och innovationer, skapa nya produkter och tjänster. Detta görs då genom att skapa en nationell digital infrastruktur.

Enligt vår bedömning bör det inom gällande regelverk vara möjligt att inom samarbetsåtgärd 16.2/2a (ökad konkurrenskraft i jordbruket) genomföra projektet för att utveckla en digital dataplattform.

Totala stödbehovet för att utveckla den digitala plattformen beräknas till 108 miljoner kronor. I dagsläget finns det 3-4 miljoner kronor tillgängligt inom befintlig programbudget. Jordbruksverket föreslår nu att det avsätts 50 miljoner kronor för perioden januari 2022 till december 2024. Resterande medel måste därmed finansieras inom ramen för CAP strategiska plan.

Uppstartsfas för digital dataplattform för jordbruket

En ansökan för det första initiala steget har kommit in från de aktörer som vill genomföra hela satsningen på en databasinfrastruktur. Ansökan som omfattar 13 miljoner kronor har gjorts inom EIP-stödet (europeiska innovationspartnerskapet)

Nästa steg, dvs. själva uppskalningen av projektet, bör som nämnts ovan starta i januari 2022 och pågå så länge det går i förlängningsperioden, dvs. ungefär till december 2024. Till detta behövs ca 50 miljoner kronor vid den gällande stödnivån 70 procent. Besked om dessa medel behövs så snart som möjligt för att kunna genomföra hela satsningen på bästa sätt utan att tappa fart. Projektet i EIP och stora uppskalningen i samarbetsåtgärden med start 2022 går då delvis parallellt.

Nästa programperiod ser Jordbruksverket ett behov av ca 55 miljoner kronor, troligen fördelat mellan 16.2 samarbetsåtgärden och kompetensutveckling 1.2 (infodemo). Helst då med en stödnivå på 80 procent i samarbetsåtgärden.

Utöver satsningen på en databasinfrastruktur finns det också behov av medel till ett *kunskapsnav för digitalisering*. Jordbruksverket kommer under året genomföra en förstudie för att konkretisera navets funktion etc. Kostnaden för förstudien uppskattas till ca 600 000 kronor och är finansierad inom befintlig budget. Det är viktigt kunskapsnavet kommer igång för att få ut värdet av plattformen. Vissa medel finns tillgängliga inom befintlig budget. Dessa båda satsningar på digitalisering av jordbruks- och livsmedelssektorn bör gå mer eller mindre hand i hand.

Satsningar på energi och klimat

I programändring 7 föreslogs att stöden för energi⁴- och klimatinvesteringar⁵ i jordbruket skulle ingå i stödet för ökad konkurrenskraft i jordbruk. Syftet med sammanslagningen var förenkling och att undvika inlåsnings effekter. Efter dialog med EU-kommissionen visade det sig att vi trots sammanslagen budget skulle behöva följa upp stöden som tidigare. Detta hade därmed istället skapat ökad administration. Sverige valde då att inte genomföra sammanslagningen.

Jordbruksverket ser nu två alternativ, antingen att medel omfördelas från befintligt budget för ökad konkurrenskraft till energi och klimat eller att nya medel tillförs.

Jordbruksverket föreslår att nya medel tillförs eftersom vi ser ett högt ansökningstryck för investeringar i ökad konkurrenskraft. Den 1 maj 2021 fanns det strax över 900 ineliggande ärenden vilka omfattar stödansökningar om 730 miljoner kronor. Detta kan ställas i relation till de 815 miljoner kronor som tillfördes programmet för 2021-2022. Även om inte alla ansökningar beviljas fullt ut konstaterar vi att ansökningstrycket är så pass högt att det inte är lämpligt att ta medel från konkurrenskraftsbudgeten eftersom det skulle kunna innebära att nödvändiga investeringar i konkurrenskraft inte kommer att kunna genomföras.

Hur mycket behövs för investeringar i energi och klimat?

Det enklaste sättet att bedöma budgetbehovet är att titta på hur mycket som hittills använts inom dessa två områden. Det mest rättvisande sättet är att se på fyraårsperioden 2017-2020 eftersom programmet kom igång sent och endast mindre belopp beviljades 2016. Inom energi beviljades det 13,5 miljoner kronor i genomsnitt per år och till klimatinvesteringar 20,3 miljoner per år. För åren 2021-2022 föreslår Jordbruksverket därför 27 miljoner till energi (4.1/5bc) och 41 miljoner till klimat (4.1/5d).

Leader

I programändring 7 tillfördes Leader 600 miljoner kronor varav 45 miljoner kronor avser arbetet med att ta fram lokala utvecklingsstrategier för perioden 2023-2027 och 555 miljoner kronor till genomförande och drift för 2021-2022

Vid vår förfrågan inför fördelningen av dessa medel till leadergrupperna fick varje grupp det önskade beloppet. Några grupper önskade lite mindre än den initiala fördelningen som Jordbruksverket föreslog utifrån nu gällande fördelning och andra önskade lite mer. Detta hade sannolikt att göra med hur mycket lokal medfinansiering (ÖOS) man lyckades få fram. En grupp avstod helt från nya pengar eftersom man planerar att inte gå in i Leader i kommande period. Alla tillkommande medel har fördelats ut.

⁴ Energieffektivisering (isolering, kyla, värme, ventilation mm), energiskog.

⁵ Gödselhantering, teknik för spridning/myllning av gödsel.

Jordbruksverket föreslår att de 555 miljonerna förstärks med 50 miljoner kronor. Vi har i nuläget inte stämt av förslaget med leadergrupperna. En avstämning gjordes däremot i februari i år med några företrädare för Leader gällande deras möjlighet att ta emot återhämtningsmedel. Vi fick då positiv respons från dessa företrädare.

Om medel tillförs Leader är det inte lämpligt att kräva in den lokala offentliga medfinansiering (ÖOS) som normalt krävs för Leader eftersom leadergrupperna nyligen haft en process med kommunerna för att få fram ÖOS till de 555 miljoner som redan tillförts programmet.

Jordbruksverket ser inget behov av ändrade regler eftersom tillkommande medel enbart är en budgetförstärkning. Budgettillskottet innebär i praktiken att ÖOS-andelen minskar något från 33 procent.

Medel till administration och mobilisering (drift)

Normalt avsätts 25 procent av budgeten till drift av leaderkontorens verksamhet. Dessa medel används till administration och för att mobilisera bra projekt för att genomföra den lokala utvecklingsstrategin.

Jordbruksverket ber att få återkomma senare i frågan om vi ska avsätta 25 procent till driften när vi har haft en dialog med leadergrupperna. Om det finns en risk att någon eller några av leadergrupperna hamnar över 25 procent i drift med de pengar som fördelats ut kan det vara en fördel att inte lägga ut mer pengar för driften nu.

Teknisk assistans (TA)

Jordbruksverket anser att 5 procent tekniskt stöd ska tillämpas på återhämtningsmedlen. Det skulle innebära en reell ökning på 31 mnkr för programändring 8. Det ska även understrykas att hanteringen av återhämtningsmedlen kommer att medföra kostnader för utveckling av IT-systemen pga. särredovisning. Det kommer också och krävas extra handläggningsmoment samt merarbete gällande rapportering.

Bestämmelserna framgår av förordning 2020/2220, art 7 punkt 10 för ordinarie EJFLU-anslag och punkt 12.6 för återhämtningsmedel. I punkt 10 hänvisas till bilaga 1 i 1305/2013. Ordalydelsen av stycket ”Genom undantag från första stycket får de medlemsstater för vilka det totala beloppet för unionens stöd för landsbygdsutveckling för åren 2014–2020 enligt bilaga I till den här förordningen understiger 1 800 miljoner euro” pekar det ut dels åren 2014-2020, dels det belopp som anges i bilaga I, varför detta bör vara utgångspunkten. Det som anges i förordningen är 5 procent av ”totala landsbygdsprogrammet”, samma anges i artikel 51.2 i 1305/2013, vilket borde tolkas som att beräkningen sker på hela programperioden 2014-2022.

Övriga ändringar i programändring 8

Ändring av ersättning till ekologisk produktion

I programändring 7 avsattes 100 miljoner kronor för att införa en ytterligare odlingsgrupp i ersättningar till ekologisk produktion. Den nya odlingsgruppen är grüngödsling. Se bilaga 4 för en mer detaljerad beskrivning av förslaget.

Införandet innebär att vissa regeländringar i form av föreskrift och förordning behöver göras. Utöver regeländringar finns det nya kalkyler framtagna för odlingsgruppen, dessa kalkyler påverkar även kalkylerna för odlingsgruppen spannmål, så även de kommer att uppdateras. Ytterligare saker som behöver ses över och eventuellt justeras är indikatorer och målvärden för ersättningarna samt programtexten.

Jordbruksverket anser att denna förändring i första hand bör ske år 2023 när den nya strategiska planen börjar gälla. Väljer man att gå fram med ändringar tidigare förutsätter vi att ändringen kvarstår år 2023 och framåt.

Budgetjusteringar

I programändring 8 kommer tekniska justeringar att göras utifrån vad som behöver hanteras efter programändring 7.

I programändring 6 avsattes 5 miljoner kronor i en reserv till eventuell framtida satsning. Dessa medel ligger kvar i en nationell pott på Jordbruksverket inom samarbetsåtgärden, (16.2/6a). Jordbruksverket föreslår att dessa 5 miljoner kronor förs över till budgeten för miljöersättningar, åtgärd 10, för att minska prognosticerat underskott.

I programändring 7 planerades för en satsning om 30 miljoner kronor för kommunernas utvecklingskraft som Tillväxtverket skulle hantera. EU-kommissionen ansåg att denna satsning inte var genomförbar i landsbygdsprogrammet. Således finns det 30 miljoner kronor kvar i Jordbruksverkets budget för samarbetsåtgärden, (16.2/6a).

Jordbruksverket anser att det inte är lämpligt att skapa nya stöd och nya målgrupper för stöd. Helt nya satsningar kräver utveckling, informationssatsningar, administrativ upplägg osv. Vi föreslår därför att även dessa medel förs över till budgeten för miljöersättningar, åtgärd 10.

Övriga justeringar – ändring i budget för åtgärd 11 (ersättningar till ekologisk produktion)

I programändring 7 avsattes 100 miljoner kronor för att införa en ytterligare odlingsgrupp inom åtgärd 11 (ersättningar till ekologisk produktion) från år 2022.

Utöver förändringar i budget behöver vissa andra justeringar göras, såsom ändringar i programtext. Dessa behöver göras i samband med programändring 8. Efter det att detaljerna för den nya odlingsgruppen blivit klara har även prognosen för kostnader för

denna ändrats. Idag är prognosen cirka 20 miljoner kronor. Denna prognos grundar sig på den maximala ersättningsnivån som finns i kalkylerna för odlingsgruppen.

Jordbruksverket föreslår att de medel som först avsattes för den nya odlingsgruppen omfördelas i samband med programändring 8. Omfördelningen innebär att 80 miljoner kronor flyttas från åtgärd 11 (ersättningar till ekologisk produktion) till åtgärd 10 (miljöersättningar) för att minska det prognosticerade underskottet som idag finns för åtgärd 10.

Finansieringsandelar

Finansieringsandelarna för EJFLU-finansierade delen av programmet behöver justeras till följd av att budget för denna del minskar med motsvarande belopp som omfördelas till återhämtningsmedel. Detta beror på att omfördelade medel tidigare inkluderade nationell medfinansiering vilket inte krävs för återhämtningsmedlen. Således kommer EU:s finansiering av EJFLU-finansierade delen av programmet att öka i samband med besparing av nationell medfinansiering. Därtill behöver frigjord EJFLU-finansiering inom åtgärder 10, 11 och 13 omfördelas inom dessa åtgärder för att möjliggöra en oförändrat miljö- och klimatambition. Denna andel kommer därmed behöva särskiljas från resten av programmet. Därmed kan Sverige säkerställa att ett oförändrat belopp i euro från EJFLU går till miljö- och klimat även efter en omfördelning av medel inom öronmärkningen i den utsträckning det behövs. Föreslagna justeringar av finansieringsandelar sker i enlighet med artikel 59 i EU-förordning nr 1305/2013.

Förbehåll

Det är viktigt att ha i åtanke att omfördelningen ovan kan påverkas av förtydliganden från kommissionen om hur medlen får användas.

Som tidigare nämnt är det en förutsättning att finansieringen gällande omfördelning inom stöd och ersättningar i åtgärd 10, 11 och 13 finansieras under hela stödår för att detta skulle vara genomförbart. Ju fler insatsområden (delåtgärder och fokusområden) som tillförs medel som ska särredovisas desto mer ökar de administrativa kostnaderna.

I detta ärende har generaldirektören Christina Nordin beslutat. Esbjörn Andersson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Anders Swahnberg, Olof Johansson, Andreas Mattisson, Lena Callisen, Thérèse Ljungquist, Pasi Kemi, Emma Svensson, Paulina Arvidsson, Anna Sickeldal och Pär Åkesson deltagit.

Christina Nordin

Esbjörn Andersson

Skrivelsen har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilagor

Bilaga 1 Tabell över programbudget och TA

Bilaga 2 Motivering strukturkalkning

Bilaga 3 Motivering vildsvinsstängsel

Bilaga 4 Ersättning till grüngödsling inom ekologisk produktion